

RELAȚIA ÎNTRE ELITA POLITICĂ ȘI CEA INTELECTUALĂ. CONFLICT ȘI/SAU COLABORARE?

ADRIAN SAMOILĂ*

ABSTRACT

THE RELATION BETWEEN THE POLITICAL AND INTELLECTUAL ELITE. CONFLICT AND/OR COLLABORATION?

This work is the written text of an argumentative discourse assuming that intellectuals in general and the intellectual elite in particular cannot govern a state directly, in terms of professional status, profession, social status and role, but only as advisors to those who are at the top of the governmental pyramid. There are three types of relations that can be established between the political and the intellectual elite, i.e., collaboration, conflict and neutrality, with the first two being stronger. The author suggests a theorization of the concept of elite, starting with Vilfredo Pareto and ending with Max Weber, through the concepts put forward by Edward Shills, Wright Mills, Roberto Michels and Gaetano Mosca. Having always in mind the extremely significant distinction made by sociologist Max Weber between profession and vocation, this approach is a methodological support for demonstrating here the difference between the professional intellectual and the politician in power.

INTRODUCERE

Lucrarea de față este structurată astfel încât din cuprinsul ei se desprind răspunsurile la câteva întrebări ce pot constitui stâlpii de rezistență ai analizei fenomenului elitar și ai relației dintre intelectuali, politică și guvernare. O primă întrebare este cea referitoare la elită în genere, la ce înseamnă aceasta, iar răspunsurile au fost preluate din concepțiile lui Vilfredo Pareto, Edward Shills, Wright Mills, Gaetano Mosca și, într-o măsură mai redusă, Roberto Michels. Apoi se încearcă un răspuns la interogația privind însemnătatea elitei politice, pentru că acest concept este la fel de complex ca și cel de *elită*. Următoarea problemă este legată de intelectuali, la ce sunt aceștia și prin ce se deosebesc de celelalte categorii sociale, la diferența dintre ei și politicieni (avem în vedere criteriul puterii politice

* Address correspondence to Adrian Samoilă: Bd. Mărășești nr. 42, bl. 1, sc. 1, ap. 30, sector 4, București, e-mail: adrianno_samoila@yahoo.com

și încercăm să dăm o explicație a faptului că intelectualii nu ajung să dețină puterea politică). În continuare, se urmăresc modalitățile prin care intelectualii ajung să colaboreze cu politicienii din elita politică aflată sau nu la guvernare.

Pe lângă aceste întrebări orientative, mai utilizăm, pentru o mai mare coerență explicativă, o distincție trinitară în explicarea *elitei*, diferențiere rezultată din combinarea a două dimensiuni, prin care se definește fenomenul elitar.

În ceea ce privește relația dintre elita politică și elita intelectuală, facem uz de o dublă relație, pentru a evidenția faptul că elita guvernantă nu se reduce la elita politică, ci o include pe aceasta. Evidențiem o primă relație, între intelectuali și elita politică, și o a doua, rezultată din apropierea intelectualului și a nonintelectualului de activitatea de guvernare.

Prin mijlocirea *elitei*, ca model abstract, sau prin fenomenul elitismului se poate purcede la explicarea societății umane sau a ființei umane complexe, așa cum s-a încercat prin diverse concepte: prin „ludic” (Huizinga), prin „incertitudine” (Cătălin Zamfir), prin „lupta de clasă” (Marx) sau „selecția naturală” (Charles Darwin). Complexitatea conceptului *elită* se traduce prin varietatea de procese și fenomene sociale în care acesta este integrat și cu care deține o legătură strânsă. *Elita* implică: indivizi umani (raționali sau iraționali, inteligenți sau nu, bogați ori săraci etc.); relații de sub/supraordonare sau colaborare între acei indivizi; relații realizate pe baza unei selecții nu „naturale”, biologice, ci artificiale, sintetice, având în vedere anumite criterii, în funcție de care se realizează o departajare între indivizi¹; sistem statal și guvernare; relații de putere și coerciție; stratificare socială (verticală sau orizontală). Vorbind de *selecție*, se remarcă originea latină a termenului, „eligere”, ce înseamnă „a alege”, adică a marca și a sustrage din corpul unei societăți sau al unui grup social, câțiva indivizi², desemnați să facă parte din această categorie socială superioară. *Elita* poate fi înțeleasă, într-un mod cu totul general, prin raportarea la două dimensiuni:

– una ce ține de caracteristicile intrinseci superioare deținute de un lucru, acțiune sau persoană, „ce este apreciat într-o activitate ca fiind mai bun, obiecte sau indivizi ale căror performanțe sunt considerate ca fiind superioare mediei clasei sau grupului din care fac parte”³;

– cealaltă referindu-se la un grup social și membrii săi, ce reușesc să facă uz de prerogativele dobândite prin varii mijloace, pentru a administra și gestiona structuri din societate, „grupuri sociale care au monopolizat, într-un fel sau altul, autoritatea și puterea, exercitându-le pe acestea din urmă printr-o formă sau alta de dominație (economică, socială, politică, culturală, ideologică etc.). Monopolizarea

¹ Criterii ce diferă de la o epocă la alta: ereditare, monarhice, religioase, ce țin de avere, ce presupun deținerea unor calități morale și intelectuale deosebite, care au în vedere pregătirea superioară într-un domeniu.

² Una dintre caracteristicile elitei este numărul restrâns de membri, minoritatea în raport cu masa de indivizi majoritară.

³ Cătălin Zamfir și Lazăr Vlăsceanu, *Dicționar de sociologie*, București, Editura Babel, 1993.

puterii și autorității a fost explicată ca o consecință a calităților sau însușirilor intrinsece ale membrilor elitei, a pozițiilor sociale moștenite, a conjuncturilor favorabile, a acțiunii sau presiunii unor factori externi”⁴. Există o primă dimensiune spirituală și o a doua materială, o dimensiune calitativă și una cantitativă.

Având în vedere cele două modele de interpretare și aportul mai mare sau mai mic al fiecăreia în ecuația explicării fenomenului elitist, diferiți gânditori clasici și moderni încearcă să înțeleagă și să explice apariția și persistența *elitei* în societate, unii reușind să îmbine cele două dimensiuni (Vilfredo Pareto), alții canalizându-și atenția asupra laturii materiale a problemei, asupra elitei ca grup social (Mills, Mosca, Michels), dar și asupra dimensiunii calitative (Shils).

1. FAZA INTEGRATIVĂ

Această etapă presupune prezentarea elitei ca fiind formată din membrii ce au calități superioare mediei, dețin caracteristici morale și intelectuale ce le permit accesul într-o grupare minoritară. Aceste trăsături îi fac să *dobândească* acel statut elevat sau, prin calea ereditară, statutul respectiv este *atribuit* persoanei în cauză la naștere; ori o persoană le poate deține pe amândouă. Nu putem afirma că toți cei care acced în elită, ca grup social, prin mijlocirea ereditară, nu au și calități superioare sau de un calibru mai înalt. Se are în vedere aici, în această fază, și elita ca grup social, ca tip de clasă socială.

Reprezentantul acestei perspective este sociologul italian Vilfredo Pareto, unul dintre primii teoreticieni ai socialului, care a gândit și scris despre elită. Membrii elitei, în viziunea lui Pareto, sunt indivizi, care, pe bună dreptate și pe baza calităților reale pe care le posedă, reușesc să facă parte din această „clasă” socială. Persoanele care fac parte din elită sunt acolo pe baza „etichetelor” pe care le dețin, anume, a pozițiilor ocupate, iar aceste „etichete” prevăd calități. „Formons donc une classe de ceux qui ont les indices les plus élevés dans la branche où ils déploient leur activité, et donnons à cette classe le nom d’élite” (Pareto, 1919:1297) („Să formăm deci o clasă dintre cei care au indicii cei mai ridicați în ramura în care își desfășoară activitatea și să dăm acestei clase numele de elită”). Referindu-se la elită în general, Pareto este adeptul acordării unor calificative, note, puncte persoanelor care-și desfășoară activitatea într-un domeniu anume: educație, sanitar, comerț etc., astfel încât, pe baza acestor calificative, să se realizeze o categorie distinctă din indivizii care au avut scorurile cele mai mari. În acest mod, ei se vor evidenția față de ceilalți, considerați mediocri, și vor constitui factori de creștere a productivității și modele de urmat în acea activitate. În sensul sociologiei paretiene, elita „îi cuprinde pe cei care au indicii maximi de capacitate [...] elita reprezentând o „clasă pozitivă”, la Pareto, adică acea „clasă” care grupează cele mai multe capacități în raport cu titlurile („etichetele”) corespunzătoare” (Bădescu,

⁴ *Ibidem*.

1994:422). Legat de această formă de „clasă”, avem însă și „clasele negative”, care devin „clase superpuse”, atunci când ajung o elită guvernantă⁵, în sensul că persoanele din elită nu dețin calitățile necesare ocupării poziției avute, că există o neconcordanță flagrantă între capacitate și titlul avut.

Abordând o altă dimensiune a *elitei*, Pareto distinge între două clase: cea guvernantă și cea guvernată. Există de fapt trei straturi sociale: pătura inferioară și cele două tipuri de elită ce fac parte din pătura superioară: elita guvernantă și cea nonguvernantă. Ajunși în acest punct al analizei, trebuie să spun și să accentuez apariția, în câmpul teoretic al elitismului, a vectorului putere, acesta însemnând o modificare în raporturile dintre diferitele clase ale unei societăți la un moment dat, în ceea ce privește felul în care sunt distribuite resursele de putere și accesul la aceste resurse, o categorie de persoane (elita guvernantă) având acces direct la acestea, o altă categorie (elita nonguvernantă) având un acces indirect, iar clasa inferioară nedeținând accesul la aceste resurse în niciun mod⁶. Conform distincției de mai sus, putem vorbi de „ascendentul absolut al unei minorități active și activizante asupra unei majorități considerate mai mult sau mai puțin pasivă, în orice caz, la remorca celei dintâi” (Milca, 2001:10). Pareto realizează corect departajarea între pătura inferioară și cea superioară, elita propriu-zisă, pe aceasta divizând-o în două, această ultimă bifurcație vrând să demonstreze că „elita nu se restrânge la clasa politică, acea minoritate guvernantă non-ereditară și nici nu poate fi asimilată cu fracțiunea dominantă (clasa conducătoare), cea care, fără a deține neapărat funcții politice, exercită o sensibilă (și chiar decisivă) influență” (Rachieru, 2000:156). Putem afirma, odată cu Stelian Tănase (1996:13), că „toate categoriile sociale posedă propriile lor elite, care au autoritate, influență, și iau decizii în zona lor de activitate, persoane care dețin controlul respectivelor resurse (umane, materiale, financiare, control al comunicațiilor). Se realizează, începând cu modernizarea și diviziunea muncii sociale, o diversificare a elitelor și o delegare de autoritate, care descalifică încetățenita credință că întreaga forță de manevră și acțiune asupra structurilor societății o deține elita guvernantă, pe care Pareto nu o pune pe picior de egalitate cu elita politică, aceasta având o altă semnificație⁷.

2. FAZA CALITATIVĂ A ELITEI

Această dimensiune vizează valențele superioare, ieșite din comun, elevate, pe care un lucru, un obiect, o situație, un individ le deține sau ar trebui să le aibă, pentru a căpăta statutul de „elită”. În acest caz, nici nu intră în discuție faptul că nu putem vorbi decât de o elită guvernantă⁸, ci într-o societate normală și democratică,

⁵ Teorie propusă de Eminescu, în cazul românesc.

⁶ Vom reveni asupra acestei distincții și o vom modifica, conform relației democrație reprezentativă-guvernare.

⁷ Se va vedea mai departe.

⁸ A se vedea dimensiunea următoare.

în care sunt respectate drepturi și prevăzute obligații, funcționează diferite tipuri de elită: politice, universitare, eclesiale etc. Reprezentantul acestei perspective este Edward Shils, gânditor englez, care afirmă că aceste elite „susțin și promovează valori”. Se aduce în centrul atenției, pe lângă diversitatea elitistă, promovată și de alții (printre care și Pareto), dimensiunea axiologică conținută de și specifică, de fapt, pentru elite, diversitate axiologică „unificată de un „pattern consensual”, în care sunt înmănunchiate valorile diferitelor elite” (Bădescu, 1996:665). Shills recunoaște în orice societate un dublet centru-periferie, o structură socială ce marchează relațiile macrosociale de la nivelul societății, aduce în atenție „elita intelectuală” ca formă ce posedă valori superioare, elită ce este singura în măsură a ocupa centrul axiologic, cu alte cuvinte, acea poziție socială prin care poate administra societatea însăși, poate transforma valorile în realizări. Elitele intelectuale „vor trebui așadar să-și asume acel centru axiologic. Când, în societate, se produce fricțiunea la nivelul straturilor culturale, deci la nivelul axiologiei, este un semn al crizei sociale” (*Ibidem*: 656), impas social ce poate produce ostilitate în rândul elitelor, posibil a fi provocat de o separare a elitelor politice de cele intelectuale. Shills (*The Intellectuals and The Power and Other Essays*) afirmă că elitele intelectuale „au rolul de „civilizator” al vieții politice” (*apud* Rachieru, 2000:166).

Se argumentează rolul manifest al valorilor materializate sau văzute ca aparținând elitei intelectuale, ce are menirea de a ocupa dimensiunea centrală a structurii societății, astfel acționând pozitiv și constructiv, pentru a evita o criză socială. Putem vorbi de un tip ideal de elită, ce vădește o importanță caracterizată în capacitatea cognitivă și interpretativă la nivel de grup social.

3. FAZA CANTITATIVĂ A ELITEI

Aceasta se referă la statutul unilateral deținut de elită, ea fiind desemnată în societate prin categoria conducătoare, cea care se află în fruntea aparatului administrativ al statului și care deține monopolul asupra forței coercitive⁹, reușind astfel să controleze structuri sociale, să-și impună punctul de vedere, bun sau rău, să manipuleze conștiințe etc. În acest sens apare, odată cu gândirea lui Wright Mills, conceptul de „elită a puterii”, o categorie socială aparte, desemnată ca fiind elită prin simplul fapt că deține puterea și posturile de comandă, prin care își poate materializa și atinge scopurile. „The elite who occupy the command posts may be seen as the possessors of power and wealth and celebrity; they may be seen as members of the upper stratum of a capitalistic society. They also may be defined, in term of psychological and moral criteria, as certain kinds of selected individuals” („Membrii elitei care ocupă posturile de comandă pot fi văzuți ca posesorii puterii, bogăției și celebrității; ca membrii straturilor de vârf ai unei

⁹ După Weber.

societăți capitaliste. Ei pot fi definiți, de asemenea, conform criteriilor psihologice și morale, precum unele tipuri de indivizi aleși”) (Mills, 1959:13). Concepția lui Mills este un rezultat al cercetării și analizei societății americane, ceea ce nu înseamnă că nu i se poate acorda dreptul de a fi aplicabilă și altor societăți, însă este specifică formei de capitalism american, în care marea industrie, conducerea politică și armata reprezintă cei trei vectori de putere supremă, „...societatea americană fiind dominată de o singură elită, structurată trinitar [...]. Cele trei oligarhii sunt alcătuite din cercurile de putere ale sectoarelor: politic, economic și militar” (Bădescu, 1996:605). Acest triumvirat reprezintă „centrul”¹⁰, în jurul căruia gravitează celelalte corpuri aflate la periferia acestui sistem socio-politico-economic. Cine sunt cei care fac parte din această „elită a puterii”? „They rule the big corporations. They run the machines of the state and claim its prerogatives. They direct the military establishment” („Ei conduc marile corporații. Ei conduc mecanismele statului și exprimă prerogativele acestuia. Ei direcționează forța militară”) (Mills, 1959:3–4). Această elită își are consilierii și consultanții săi, purtători de cuvânt și creatori ai opiniei. Pentru Mills însă elita puterii nu este echivalentă cu elita politică, pentru că un nivel următor elitei puterii este ocupat de politicienii de profesie, care ocupă zona de mijloc a puterii (în Congres sau în grupurile de presiune). Se face distincția între *political outsiders* (cei care au și alte ocupații în afara celor politice și care nu acced, de obicei, la putere) și elita politică (cei mai buni profesioniști și mai abili lideri politici, care, alături de marii industriași, finanțiști și șefi militari, formează elita conducătoare a societății”) (Tudor, 2002:177). Elita puterii include elita politică, dar nu se rezumă la aceasta. La vârful economiei există executivul întreprinderilor mari; la vârful politicii, membrii conducerii politice; la vârful stabilimentelor militare – Statul Major. Contopirea acestor trei vârfuri de lance reprezintă materializarea „elitei puterii”.

Păstrând aceeași linie de reprezentare a elitei, aceasta fiind desemnată numai prin și de către clasa conducătoare și guvernantă, aducem spre analiză concepția lui Gaetano Mosca, gânditorul italian care propune, în legătură cu problema elitară, reducerea societății la membrii clasei conducătoare: „societatea gravitează în jurul clasei politice și este produsul și expresia voinței sau lipsei de voință istorică a acesteia. Vigoarea sau slăbiciunea unei națiuni, capacitatea ei de a supraviețui, prosperitatea sau mizeria ei materială și spirituală, ascensiunea sau decadența ei, în ultimă instanță, depind de natura și fortitudinea clasei sale politice” (*apud* Milca, 2001:90–91). În viziunea lui G. Mosca, singura elită dintr-o societate este elita conducătoare, cordon ombilical, prin care supraviețuiește „fătul” numit societate, elita în cauză este Mecca tuturor grijilor și problemelor care pot apărea într-o societate. Mosca realizează apologia sistemelor totalitare de conducere a societății, în care statul este echivalent cu clasa conducătoare, aceasta fiind garanta drepturilor cvasiinexistente ale indivizilor și reprezentând puterea de impunere a

¹⁰ Aducându-ne aminte de Shills.

obligațiilor cvasitotale acelorași indivizi. În aceste condiții, concepția lui Mosca este într-adevăr justă, clasa conducătoare constituind singura elită a societății, celelalte forme elitare fiind inexistente, deoarece, chiar dacă, ele ar fi existat, și au existat cu siguranță, nu și-au făcut simțită prezența printr-o formă antielitară și, astfel, prezența lor latentă a fost în zadar¹¹.

4. ELITA POLITICĂ ȘI ELITA INTELECTUALĂ. PREZENTARE ȘI RELAȚIONARE

În analiza conceptului de „elită” făcută mai sus, prin prisma celor două dimensiuni ce se regăsesc la autorii prezenți, se observă apariția a două concepte conexe celui de elită, referitoare la două categorii sociale: elita politică și elita intelectuală. Cum se pot defini acestea și ce relație există între ele? Sunt întrebări ce vor face obiectul analizei celei de a doua părți a lucrării.

Sugerarea unei echivalențe între elita politică și clasa guvernantă este adesea precizată și luată în calcul de cei care abordează această problemă, punându-se unul dintre accente pe distincția lui Max Weber între politica văzută ca „vocație” sau ca „profesie”. Voi face uz în continuare de această diferență epistemologică, ce mă va ajuta să argumentez de ce intelectualul, ca profesie, nu poate governa în mod direct. Weber spune că nu se poate face „politică” în sensul în care „se poate exercita o influență asupra împărțirii puterii între diferitele formațiuni politice, fie ca «politician de ocazie», fie având ca ocupație principală sau secundară politica” (Weber, 1992:13). Putem afirma că oamenii politici prestează o activitate din ce în ce mai specializată, care se poate caracteriza prin lupta pentru putere, activitate conflictuală și concurențială, în cadrele delimitate de către stat, „căci spiritul partinic, lupta, pasiunile – *ira et studium* – sunt elementele politicienilor” (Weber, 1992:23–24). Oamenii politici ce fac parte dintr-o elită politică stăpânesc un limbaj specific, care se constituie într-o „competență politică”. Există o elită politică de sine stătătoare, cu norme stricte, precise și clare, ca o „birocrație”, deținând prescripții și o anumită orientare culturală, există anumite valori¹² pe care aceasta le presupune din partea membrilor ei. A fi parte, ca individ, din elita politică este un rol strict și important, ce presupune o renunțare la celelalte roluri profesionale deținute, or, o elită intelectuală (accentuez statusul profesional deținut de intelectual, nu cel vocațional), ajunsă la putere, încetează să mai fie ceea ce este, „pentru a deveni membru al unei colectivități care acționează și reacționează în

¹¹ O mișcare antielitară s-a realizat în Polonia erei comuniste. Aici putem aminti despre un Michels și a lui „lege de fier a oligarhiei” sau despre „circulația elitelor” a lui Mosca ori despre „elita-leu” și „elita-vulpe” descoperite de Pareto, însă aceste idei țin mai mult de dinamica elitelor și nu de explicarea conceptului de „elită”; dinamica se referă la o acțiune de operaționalizare a conceptului respectiv, în vreme ce scopul nostru a fost acela de a conceptualiza.

¹² „Mândria conducătorului politic este, în schimb, tocmai *răspunderea sa strict personală pentru tot ceea ce face*” (Weber, 1992:24).

funcție de necesitățile impuse de carieră și de regulile care prescriu comportamentul în lumea politică” (Gorun, 2003:349). Pe lângă argumentul conflictului de rol, adus în susținerea incompatibilității dintre elita politică și cea intelectuală, Weber ia în calcul și problema veniturilor obținute: oamenii politici, separați de mijloacele de conducere și gestiune, „sunt obligați să-și găsească surse de venituri prin intermediul activităților desfășurate, să trăiască nu doar «pentru politică» ci și «din politică» și, astfel, să devină profesioniști ai politicii” (Gorun, 2003:348).

Se evidențiază, deci, *o primă relație*, cea între intelectuali și elita politică: intelectualul¹³ poate accede la elita politică, dar, ajuns aici, el este obiectul unui proces de pierdere a profesiei intelectuale, de dezintelectualizare, pentru a întreprinde activități de guvernare (vezi fig. nr. 1).

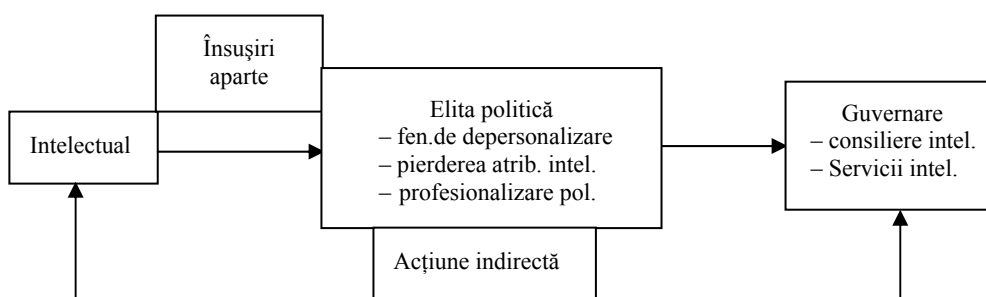

Figura nr. 1. Intelectualul și elita politică.

Elita politică, odată ajunsă la guvernare, menține o relație de colaborare cu elita intelectuală, prin activități de consiliere din partea acesteia din urmă sau prin nevoia unor servicii intelectuale, după cum se observă, numai prin folosirea unui traseu indirect, nepolitizat. Astfel, elita politică „îi cuprinde doar pe deținătorii legitimi ai pozițiilor-cheie în procesul de luare a deciziilor politice majore, cei care sunt decisiv și efectiv implicați în exercitarea puterii politice în societate” (Tudor, 2002:178).

Bineînțeles, există colaborare între elitele intelectuale și cele politice într-o societate. În acest sens, teoriile conexiunii privesc elita politică drept o „parte dintr-o rețea de elite care comunică între ele, se sprijină sau se contestă reciproc. De regulă, o elită politică va apela la sprijinul altor elite – profesionale, de avere, intelectuale – pentru a-și întări poziția conducătoare în societate” (Pasti, 2004:205). De aici reiese *o a doua relație*, aceea dintre intelectuali și guvernare, care indică

¹³ Într-o definiție a lui Sartre, intelectualii sunt „o diversitate de oameni care au ajuns la o anumită notorietate prin lucrări ce țin de inteligență (știință exactă, știință aplicată, medicină, literatură etc.) și care abuzează de această notorietate pentru a ieși din domeniul lor și a critica societatea și puterile stabilite, în numele unei concepții globale și dogmatice a omului” (Confer Winock, 2001:615).

punctul până unde merge această colaborare, care sunt actorii ce iau parte la ea, precum și rolurile acestora (vezi fig. nr. 2).

	POLITIC			NONPOLITIC
	<i>Participare directă(puterea)</i>		<i>Participare indirectă</i>	
	guvernare	nonguvernare		
intelectual	consilierii	serv. intelectuale și consilieri în opoziție	lideri ai soc. civile, grupuri de presiune	intelighentsia
nonintelectual	om politic	om politic în opoziție	cetățeni cu drept de vot	masa indivizilor

Figura nr. 2. Intelectualul și Guvernarea.

Pe de-o parte există intelectualul și nonintelectualul, în sens de profesie, ocupație, de pe urma căreia indivizii ce prestează astfel de activități intelectuale primesc venituri, iar pe de altă parte, dimensiunile politicului și nonpoliticului. Politicul cuprinde subdimensiunile participării directe la putere și subdimensiunea participării indirecte, iar participarea directă se divide și ea, la rândul ei, în acțiunea guvernării și nonguvernării. La confluența profesiei de intelectual cu dimensiunea guvernării, apar consilierii prezidențiali și cei ministeriali; intelectualul, care participă direct, dar se află în sfera de nonguvernare, poate fi denumit un prestator de servicii intelectuale sau poate apărea sub forma consilierului opoziției și al primarului. Intelectualii care participă indirect pot fi liderii societății civile sau intelectualii din grupurile de presiune. Din punct de vedere nonpolitic, intelectualul se referă la toate acele persoane care se remarcă prin inteligență (vezi nota 13). Nonintelectualul (repet, ca profesie, nu ca vocație sau valoare), care face parte din spectrul politic și participă direct la guvernare, administrând „puterea”, este om politic. Nonintelectualul care nu se află la guvernare este numit om politic în opoziție. Participarea indirectă se conjugă cu nonintelectualitatea, în persoana cetățenilor cu drept de vot, iar din punct de vedere nonpolitic, cu masa de indivizi ai unei societăți.

5. CONCLUZIE

Într-o societate de tip democratic, poate exista într-adevăr colaborare între elita aflată la guvernare și cea intelectuală, cu condiția să se dorească acest lucru de ambele părți. Însă intelectualii nu vor ajunge la guvernare, și nici nu este bine sau necesar acest lucru. Politica implică responsabilitate și „pasiune”, în vreme ce intelectualii sunt raționali și critici, analiști și „cârtitori”, ei pot ajuta clasa dominantă prin producerea unei ideologii pentru aceasta, justificând-o. Conflictul între aceste două elite poate apărea ori într-un regim nedemocratic, în care intelectualii, cei liberi și neîndoctrinați, nu-și au rostul, fiind marginalizați sau chiar eliminați social, iar ceilalți nu prea contează, sau în chiar sânul democrației, în momentul în care intelectualii nu-și fac simțită prezența critică vizavi de guvernare,

pentru că, dacă încearcă acest lucru, sunt etichetați drept elemente destabilizatoare pentru bunul mers al democrației (avem în acest sens cazul Raportului de incriminare a Comunismului al Comisiei Tismăneanu) și, astfel, elita intelectuală se retrage într-un cerc strâns sau caută și găsește supape, prin care se poate exprima în legătură cu problemele clasei guvernante (Grupul pentru Dialog Social). Dar poate exista, și colaborare, atunci când centrul de putere, cel aflat la guvernare (președintele Traian Băsescu) necesită serviciile unei părți din elita intelectuală (grup condus de politologul și istoricul Vladimir Tismăneanu) a societății, în scopul de a realiza acțiuni cu scop benefic și productiv pentru maximalizarea capitalului democratic al unei societăți (incriminarea și condamnarea oficială a comunismului din România).

BIBLIOGRAFIE

1. BĂDESCU, ILIE, *Istoria sociologiei. Perioada marilor sisteme*, Galați, Editura Porto-Franco, 1994.
2. BĂDESCU, ILIE, *Istoria sociologiei. Teorii contemporane*, București, Editura Eminescu, 1996.
3. EYAL, GIL, SZELÉNYI, IVAN și TOWNSLEY, ELEONOR, *Capitalism fără capitaliști*, București, Editura Omega, 2001.
4. GORUN, ADRIAN, MATEIU, DAN, GORUN, HORAȚIU, *Introducere în știința politică*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2003.
5. LAZĂR, MARIUS, *Paradoxuri ale modernizării: elemente pentru o sociologie a elitelor culturale românești*, Cluj-Napoca, Editura Limes, 2002.
6. LEPENIES, WOLF, *Ascensiunea și declinul intelectualilor în Europa*, Cluj-Napoca, Casa Cărții de Știință, 2005.
7. LUCIEN, CONSTANTIN, *Elitele și statutul lor în societate*, București, Editura Oscar Print, 2003.
8. MILCA, MIHAI, *Geneza teoriei elitelor: provocarea neomachiavelienilor*, București, Editura Economică, 2001.
9. MILLS, WRIGHT C., *Imaginația sociologică*, București, Editura Politică, 1975.
10. MILLS, WRIGHT C., *The Power Elite*, New York, Oxford University Press, 1967.
11. MORING, TOM, *Political Action: Strategy and Outcomes*, Helsinki, Societas Scientiarum Fennica, 1989.
12. PARETO, VILFREDO, *Traité de sociologie générale*, Paris, Librairie Payot, 1919.
13. PASTI, VLADIMIR, *Sociologie politică*, București, Editura Ziua, 2004.
14. RACHIERU, ADRIAN DINU, *Elitism și postmodernism. Postmodernismul românesc și circulația elitelor*, Chișinău, Editura Goruda-art, 2000.
15. SHILLS, EDWARD, *The Intellectuals and The Power and Other Essays*, Chicago, London, The University of Chicago Press, 1972.
16. TĂNASE, STELIAN, *Elita politică și dinamica modernizării. România 1948–1965*, Universitatea București, 1996.
17. TĂNASE, STELIAN, *Revoluția ca eșec: elite&societate*, Iași, Editura Polirom, 1996.
18. TUDOR, MARIUS și GAVRILESCU, ADRIAN, *Democrația la pachet: elita politică în România postcomunistă*, București, Editura Compania, 2002.
19. WEBER, MAX, *Politica, o vocație și o profesie*, București, Editura Anima, 1992.
20. WEBER, MAX, *Le savant et le politique*, Paris, Union Générale d'Éditions, 1971.
21. WINOCK, MICHEL, *Secolul intelectualilor*, Chișinău, Editura Cartier, 2001.
22. ZAMFIR, CĂTĂLIN și VLĂSCLEANU, LAZĂR, *Dicționar de sociologie*, București, Editura Babel, 1993.